

A JÁSZBERÉNYI VÁROSI KÖNYVTÁR
TELJESÍTMÉNYMUTATÓI
2016

Készült: 2016. június 13.

Jóváhagyta:

Kovács Péter, Könyvtárvezető

A Jászberényi Városi Könyvtár 2015-től dolgozik a könyvtári minőségbiztosítási folyamatok bevezetésén. Jelen dokumentum a könyvtári teljesítménymérés céljából jött létre, amely több könyvtár összehasonlításán alapszik.

A könyvtárak kiválasztásánál figyelembe vett szempontok:

- Település földrajzi fekvése (leginkább alföldi könyvtárak)
- Lakosság létszáma

Kiválasztott könyvtárak:

- Esztergom
- Gödöllő
- Szentés
- Törökszentmiklós
- Kiskunfélegyháza
- Kiskunhalas

A kidolgozott mutatók alkalmasak arra, hogy mérjék a különböző könyvtári munkafolyamatok hatékonyságát, valamint képet kapjunk a használók elégedettségéről. A teljesítménymutatók elkészítését érdemes évenként ismételni, a folyamatos változások nyomkövetése céljából.

Kiválasztott szempontok, melyek alapján történt az összehasonlítás:

- 1/ A kölcsönzési állomány forgási sebessége
- 2/ A kölcsönzés népszerűsége
- 3/ A kölcsönzések költségessége
- 4/ A könyvtáros munkakörben dolgozók kölcsönzési produktivitása
- 5/ Regisztrált olvasók aránya a lakossághoz
- 6/ Dokumentumállomány viszonyítása a lakossághoz
- 7/ A könyvtár népszerűsége

A teljesítménymutatókhoz felhasznált irodalom:

- Ajánlás a könyvtári teljesítménymutatók alkalmazására, az MSZ ISO 11620:2000 szabvány alapján.

1. A kölcsönzési állomány forgási sebessége

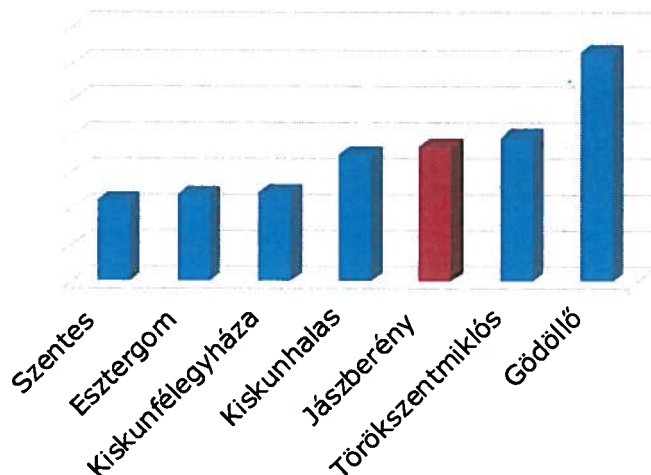
A kölcsönzési állomány használati mértékének megállapítása. Megmutatja a kölcsönzési állomány népszerűségét is.

Alkalmazási terület

Minden, kölcsönzési állománnyal rendelkező könyvtár. Alkalmazható gyűjteményekre, szakterületekre vagy az újdonságokra és ezek összevetésére. Csak ugyanazon időszakot, gyűjteményt, szakterületet vizsgáló, hasonló szerepkörű könyvtárakat lehet összevetni.

A mutató meghatározása: A kölcsönzött dokumentumok száma osztva a kölcsönözhető állománnyal.

Vizsgált időszak: 2015 (éves adat)

	A kölcsönzési állomány forgási sebessége	
	A. Kölcsönözhető állomány 2015	B. Kölcsönzött dok.-ok száma 2015
Jászberény	112759	83900
Esztergom	71154	34123
Gödöllő	111257	140571
Szentes	111615	49322
Törökszentmiklós	87106	69200
Kiskunfélegyháza	106479	52461
Kiskunhalas	118323	82874

A diagramon látható, hogy a Jászberényi Városi Könyvtár a harmadik helyen áll. Ez jó eredménynek számít, mégis érdemes megvizsgálni az okait. A lemaradásunk valószínűsíthető oka, a hosszú (30 napos) kölcsönzési határidő és a többszöri hosszabbítási lehetőség. Könyvtárunk teljes kölcsönözhető állománya 2015 végén 112759 db. 2015-ben összesen 83900 dokumentum került kölcsönzésre. A könyvtárhasználati szabályzat szerint a dokumentumokat 1 alkalommal lehet hosszabbítani újabb 30 napra (kiéve az előjegyzett dokumentumokat). Munkatársaink engedékenységét bizonyítja, hogy többször is hosszabbítunk az olvasóknak, ha szükséges. Általában a felnőtt- és gyerekkönyveknél szokott előfordulni, hogy akár 3-4 hosszabbítás után is szeretnék használni könyveket és ha más nem vár rá, hosszabbítunk.

Megoldás, fejlődési javaslat:

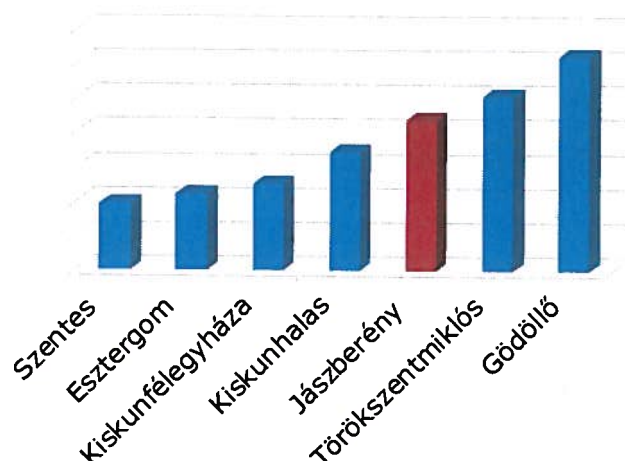
A hosszabbítani kívánt dokumentumot visszavétel után adjuk ki újra az olvasónak.

2. A kölcsönzés népszerűsége

A kölcsönzés viszonyítása a célközönség vagy a szolgálendő közönség számával. Megmutatja a kölcsönzési állomány népszerűségét és a kölcsönzési gyűjtemény(ek) minőségét is.

A mutató meghatározása:

Számítás: A/B A= a kölcsönzések száma; B= a város lakossága

	A kölcsönzés népszerűsége	
	A. Kölcsönzések száma 2015	B. A város lakossága
Jászberény	22989	26196
Esztergom	13214	29803
Gödöllő	42343	34038
Szentes	11163	29117
Törökszentmiklós	20989	20797
Kiskunfélegyháza	15269	30407
Kiskunhalas	18984	27714

A mutatóból megismerhetjük, hogy a szolgálendő közönség, azaz a város lakosságának egy tagjára mennyi kölcsönzés jut.

A kölcsönzések számát nem a Könyvtári Intézet statisztikájából nyertük, hanem a könyvtárak személyes megkeresése után kértük be az adatokat.

Megoldás, fejlődési javaslat:

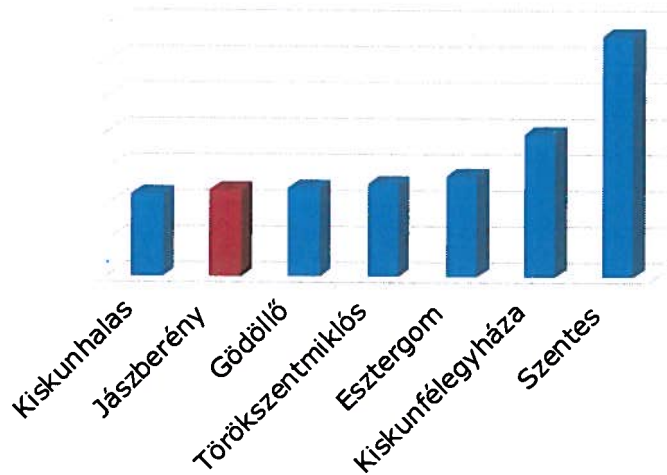
Több beiratkozási akció, a nem beiratkozott használóink regisztrálása. A kölcsönzések számát növelhetjük a többszöri határidő-hosszabbítás elkerülésével.

3. A kölcsönzések költségessége

A költség összevetése a kölcsönzések számával

A mutató meghatározása: Az éves költség osztva a kölcsönzések éves számával.

Számítás: A/B Ahol: "A" az éves költség, "B" a kölcsönzések éves száma.

	A kölcsönzések költségessége	
	A. A kölcsönzések éves száma	B. Állománygyarapításra fordított összeg 2015
Jászberény	22989	5510000
Esztergom	13214	3650000
Gödöllő	42343	10266000
Szentes	11163	7419000
Törökszentmiklós	20989	5381000
Kiskunfélegyháza	15269	6036000
Kiskunhalas	18984	4278000

Módszer: A mutató meghatározásakor az országos statisztikai adatokat használtuk fel. A könyvtárközi kölcsönzés nem számít bele a kimutatásba!

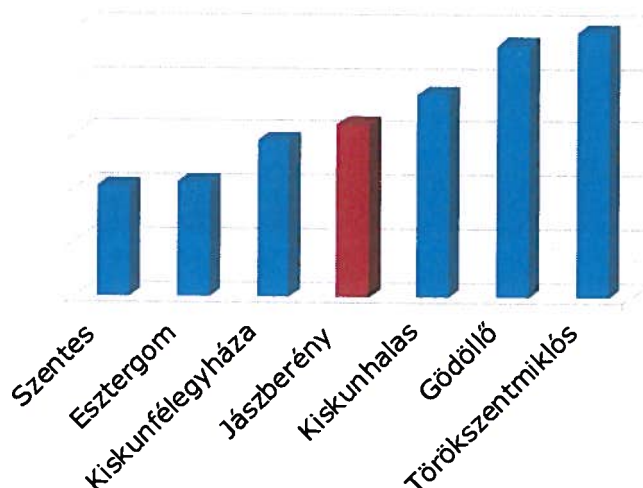
Könyvtárunk egyik legjobb eredménye ez a viszonyítás. Megmutatja, hogy túlnyomó többségben a felmerült igények alapján vásároljuk a dokumentumokat, a megvett könyvek nagy része kölcsönzésre kerül. A költséghatékony működés legfontosabb eleme a munkatársak által közösen vezetett olvasói igénylista. Erre gyűjtjük a felmerülő igényeket, kívánságokat, majd a feldolgozó kolléga felülbírálása után megrendeljük.

Jászberényben a 2015-ös évben az állomány-gyarapításra fordított összeg 5.510.000Ft, a kölcsönzések éves száma 22989 volt. Az összegeket a Könyvtári Intézet statisztikai adatbázisából vettük.

4. A könyvtáros munkakörben dolgozók kölcsönzési produktivitása

A kölcsönzött dokumentumok számát arányítjuk a könyvtáros munkakörben dolgozók létszámával.

Számítás: A/B Ahol: A: A kölcsönzött dokumentumok éves száma (kivéve a könyvtárközi kölcsönzések); B: a könyvtárosok teljes munkaidőre átszámított éves létszáma.

	Kölcsönzési produktivitás	
	A. Kölcsönzött dok- ok száma 2015	B. Könyvtáros munkakörben dolgozók száma
Jászberény	83900	13
Esztergom	34123	8
Gödöllő	140571	15
Szentes	49322	12
Törökszentmiklós	69200	7
Kiskunfélegyháza	52461	9
Kiskunhalas	82874	11

Módszer: A teljes munkaidőben, az egész évben dolgozók 1-nek számítanak. A teljes munkaidőben, az év részében dolgozók időarányosan számítanak (a törtet két tizedesre kerekítve). Csak a könyvtár által fizetett munkahelyeket kell beszámítani.

A mutató elkészítésénél szintén az országos statisztikát vettük alapul.

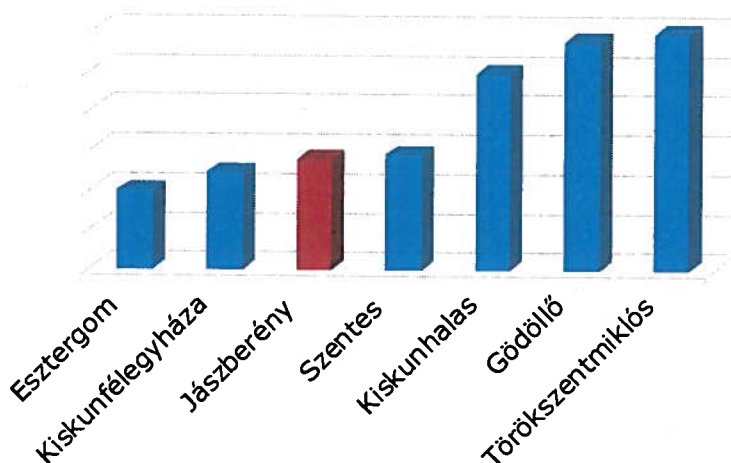
Könyvtárunk 4. helyének oka lehet, hogy a könyvtáros munkakörben dolgozók nem minden esetben kölcsönöznek is. Könyvtáros kolléga dolgozik pl. az internetrészlegen, ahol kölcsönzés egyáltalán nincs, de a feldolgozókönyvtárosok sem tartózkodnak hosszasan a kölcsönzőpultban. 2016-tól az információs pultot is könyvtáros kolléga látja el, így több munkatárs "elesik" a kölcsönzési munkafolyamattól.

Fejlődési javaslat: A munkaerőlétszám növelése.

5. A könyvtár népszerűsége

A beiratkozott olvasók számát arányítjuk a szolgálendő közönség számához (város lakossága)

Számítás: B/A , ahol A: lakosságszám; B: beiratkozott olvasók száma

	Regisztrált olvasók aránya a lakossághoz	
	A. A város lakossága	B. Regisztrált olvasók
Jászberény	26196	3624
Esztergom	29803	2965
Gödöllő	34038	9810
Szentes	29117	4234
Törökszentmiklós	20797	6205
Kiskunfélegyháza	30407	3716
Kiskunhalas	27714	6859

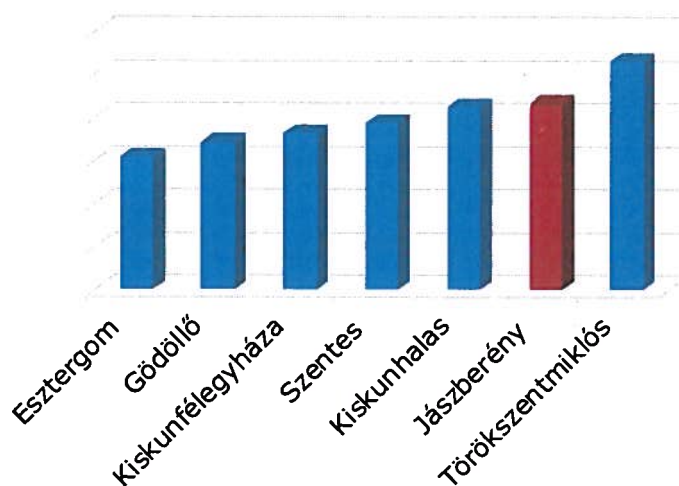
Jászberény lakosságszáma 2015-ben 26196 fő, ebből 3131 fő könyvtári tag, tehát a jászberényi lakók közel 12%-a (11,95) beiratkozott olvasónk. Ez a szám elfogadhatónak mondható, mégis az összehasonlításnál látszik, hogy lehetne javítani ezen az arányon. Kiugró teljesítmény a törökszentmiklói könyvtár 26%-os beiratkozási aránya. Felmerült a gondolat, hogy érdemes lenne szakmai látogatást tennünk, hiszen az Ipolyi Arnold könyvtár népszerűségét nehéz felülmúlni.

Javítási, fejlődési javaslat: Több megjelenés a könyvtár falain kívül, beiratkozási akciókkal. Több sajtó- és médiamegjelenés.

6. Dokumentumállomány viszonyítása a lakossághoz

A mutató elkészítésénél a lakosság számát viszonyítottuk a dokumentumállomány nagyságához.

Számítás: B/A , ahol A= a város lakossága; B= állomány nagysága

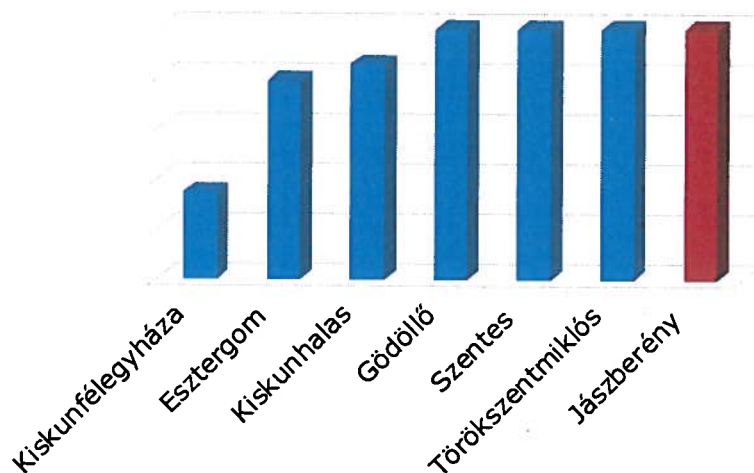
	Dok. Állomány viszonyítása a lakossághoz	
	A. A város lakossága	B. Dok állomány nagysága
Jászberény	26196	113405
Esztergom	29803	92279
Gödöllő	34038	117355
Szentes	29117	113063
Törökszentmiklós	20797	111325
Kiskunfélegyháza	30407	110870
Kiskunhalas	27714	118323

Könyvtárunk az átlagosnál nagyobb állománnyal rendelkezik. Ez nem feltétlenül jó, hiszen a hatalmas készletben gyakrabban fordulnak elő „halott állományrészek”. Ennek a rendszeres selejtezés lehet a megoldása. A teljesítménymutatókat a 2015-ös év adataiból állítottuk össze, ezek az adatok merőben változnak majd, mert a 2016-os év folyamán teljes állományellenőrzést hajtunk végre.

7. A könyvtárközi kölcsönzés hatékonysága

A mutató meghatározása: Azon kért dokumentumok aránya, amelyeket a használói igényekhez könyvtárközi kölcsönzés útján szereztek be a használók számára.

	A könyvtár népszerűsége (beir.olv.száma/lakosság 2015)	
	A. A város lakossága	B. beir.olv.száma
Jászberény	26196	3131
Esztergom	29803	2065
Gödöllő	34038	7131
Szentes	29117	3658
Törökszentmiklós	20797	5440
Kiskunfélegyháza	30407	3296
Kiskunhalas	27714	6381

Módszer: Mérési időszaknak a 2015-ös évet határoztuk meg.

Számítás: $A/B \times 100$ Ahol A=a mérési időszakban megkapott dokumentumok száma, B=ugyanazon időszakban kért dokumentumok száma.

Könyvtárunk 3 másik könyvtárral együtt 100%-os teljesítményt nyújt a könyvtárközi kölcsönzések hatékonysága terén. Jászberényben a 2015-ös év folyamán 79 alkalommal érkezett könyvtárközi kölcsönzésre igény és 79 alkalommal kapta meg az igényelt könyvet az olvasó.

Fejlesztési javaslat: Bár a kölcsönzés hatékonysága 100%-os, azonban a lehetőséget kevésbé ismerik a használóink. Ha könyvtárunk nem rendelkezik egy keresett dokumentummal, minden esetben fel kell ajánlani a könyvtárközi kölcsönzés lehetőségét. A jövőben szeretnénk elérni, hogy a könyvtárközi kölcsönzések száma csökkenjen, és minden olvasó helyben, könyvtárunk polcán találja meg a keresett olvasmányt.

Összegzés

A teljesítménymutatók elsősorban könyvtárunk megfelelő önértékelése céljából készültek. A könyvtárak egymással való összehasonlítása mindig nagyon nehéz feladat, hiszen az intézmények küldetése, céljai, használói csoportjai, vezetési struktúrája merőben különböznek egymástól.

A kidolgozott mutatók tükröt állítanak könyvtárunk népszerűsége, szolgáltatásaink minősége terén, de nem célszerű minden esetben más könyvtárak közé sorolni, hiszen a kiugró eredmények, a sokkal magasabb arányok több okból következhetnek be.

A teljesítménymutatókat évente ismételni kell, hogy képet kapjunk a fejlődésről.